

ספר

מכלכל חיים בחסד

בירורים בנוסח הראשונים בתפלה

חלק ראשון

יהי רצון שבין התקיעות

יהי רצון שבין התקיעות

על תוכן הענין, קראתי את החלק הראשון של הספר הזה בשם "יהי רצון שבין התקיעות", אשר כשמו כן הוא.

ובנוסף לכך נזכרים בשם "יהי רצון שבין התקיעות" (בגימטריא) שמות הורי ובניהם אחי ואחיותי היקרים שבשואה הלכו למנוחות ואותנו עזבו לאנחות ה"ה: אבי מורי עט"ר הרה"ח ר' ישעיהו בן לאה ולאא"ז הרה"ח ר' זאב זצוק"ל (נהרג עקה"ש ביום י' אייר תש"ה), אמי מורת עט"ר הא' הצ' מרת רחל בת סערל ולאא"ז הרב הגה"צ ר' חיים פריעד זצוק"ל אבדק"ק סענפעטער יע"א (נספה עקה"ש ביום כ"ב סיון תש"ד), אחי הב' הח' יצחק (נהרג עקה"ש ביום י"ד אייר תש"ה), אחותי מרת לאה, אחי הח' יוסף ואליעזר ואחותי מרת רבקה (נספו עקה"ש ביום כ"ב סיון תש"ד), הי"ד, ובר"ת כלולה בחשבון זה גם אחותי סערל ע"ה. לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם, יזכרם א' לטובה עם שאר צדיקי עולם וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף. ויקוים בנו מקרא שכתוב כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה.

זכרון עולם

לחותני הרה"ח ר' מאיר מנחם ב"ר גרשון פערל זצ"ל

(נהרג עקה"ש ביום י"ט שבט תש"ה)

ולזו' חמותי הא' הח' מרת אסתר ב"ר חיים ע"ה ובניהם משה ושמואל

(נספו עקה"ש ביום ט' סיון תש"ד)

הי"ד, ארץ ארץ אל תכסי דמם

פ ת י ח ה

**מתוך דברי הגה"ק רשכבה"ג מוהר"ר חיים אלעזר שפירא זצוק"ל
בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סי' עה בענין ה"יהי רצון" שבין התקיעות**

ומ"ש בדברי הדרך חיים ה' ר"ה שאין לומר היה"ר הנדפס בסידורים ומחזורים בין התקיעות דמיושב. הנה הדרך חיים ציין שם בסוף דבריו "(סי' תקצב)" ובאמת בש"ע סי' תקצב לא נמצא איסור בזה ואזרבה נראה שם מדברי הרמ"א והמ"א ס"ק ז שכ' דמ"ש הרמ"א דהתפלות לא הוי הפסק היינו בין תקיעה לתקיעה אבל בין ברכה לתקיעה הוי הפסק, וממילא הרי מזה דבין התקיעות כיון שהתחיל כבר לתקוע מותר להפסיק בתפלות היה"ר דהוי מענין התקיעה, רק בין הברכה לתחילת התקיעה הוי הפסק. וכנראה כוונתו היה לדברי הט"ז שם (ס"ק א) שאין להפסיק עד אחר תקיעות דמעומד וכ"כ הט"ז בה' פסח (סי' תלא ס"ק ג) הטעם שלא יפסקו בדברים אחרים עד אחר גמר הבדיקה דל"ד לסוכה וסעודה שמביא הרא"ש דיכול להפסיק באמצע משא"כ בבדיקה דלא סגי ליה עד דבדק כולו וכן בשופר עד אחר תקיעות דמעומד ע"ש. אך זה פשוט דמיירי רק בדברים אחרים וכמ"ש שם המחבר (בסי' תל"א סעיף י"א) טוב שלא לדבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה, וא"כ היינו דוקא בדברים אחרים שאינו מענין הבדיקה כלל או התקיעות, אבל היה"ר והתפלות על התקיעות שיתקבלו שהם מענין התקיעה בודאי לא הוי הפסק, וכהאי דאחז"ל בברכות דגם גביל לתורא לא הוי הפסק לענין הברכה (אף שאינו מאכילת האדם בעצמו) כיון דאסור לאדם לאכול קודם שיתן לבהמתו לאכול ע"כ נקרא מענין האכילה, כ"ש בזה שמתפלל שיתקבלו לרצון וכהאי שארז"ל שהך תקיעות דמיושב המה כדי לערבב השטן וכמ"ש שם הט"ז בעצמו לענין התקיעות דמיושב (בסי' תקצב) א"כ צריך להתפלל עליהם שיהיו לרצון לטובה לערבב השטן, ובפרט שהאריז"ל כ' להתוודות בשפתיו בלחש בין התקיעות,

ובפרט כי לא גרע מהתפלות בעצמן תפלת מוסף והפיוטים שאינם הפסק לענין זה כנז', שאף שכי' הט"ז שם דאין להפסיק מדינא עד אחר כל התקיעות דמעומד ג"כ, מ"מ גם הפיוטים דמוסף לא הוי הפסק כ"ש היה"ר דהתקיעות שהם ג"כ כפיוט ועוד הם מענין התקיעות בעצמן וזה ברור מדינא.

אמנם בענין נוסח היה"ר האלו בין התקיעות הנה נוהג כ"ק אאמ"ו הגה"צ שליט"א למנוע מלאמרם מטעם אחר כי יש בהם חשש תערובות בכוונת השמות (ואינם מהאריז"ל).

והנה יראתי בפצותי פה בענינים כאלו ובפרט שנדפסו ונתפשטו כבר בסידורים ישנים וגם חדשים עכ"ז לעומתו החובה לענ"ד לכ"א וא' לפרסם ולהודיע הדבר הזה כדי למנוע מלאמרם ומלכוונם מחשש תערובות ר"ל כאשר אכתוב בזה. ומה שלא נתפרסם עד כה ע"י רבותינו ואבותינו הקדושים זצ"ל הלא בכמו זה ארז"ל (בחולין דף ז) בנחש הנחושת (אף שהי' חשש ע"ז ר"ל) אפשר בא אסא ולא ביערם וכו' אלא מקום הניחו לי אבותי להתגדר וכמה ענינים שנתקנו לטובה ואכשיר דרא בתראה (וכן שמענו מכמה צדיקים ז"ל שלא אמרום).

ע"כ אודיעך בזה שהנה שמענו אחרי שכתוב שם בהיה"ר אחר תקיעת תשר"ת "וישוע שר הפנים ושר מט"ט" ובשום מקום לא נמצא שזה שם שר הפנים רק מט"ט הוא שר הפנים ששמו כשם רבו אבל לא "ישוע", ובסידורים ישנים בסידור השל"ה ד' אמסטרדם (וכן ראיתי העתק פנקס ישן דור כת"י על קלף מביהכ"נ) נמצא "ישעיהו" ביה"ר השני אבל לא "ישוע" [וראה להלן מש"כ ב"שירי מנחה"] שהוא כמו שם שכינו המסיתים להידוע ר"ל ובשגיאה נשתרבב טעות כזה ה' יצילנו. [ואולי נכתב פ"א בכוונה ממסית אחד ר"ל שקראו שר הפנים אצל שר מט"ט אשר אחז"ל ששמו כשם רבו וזיופו ניכר מתוכן] וממנו נשתרבב בטעות בשאר הסידורים כיון שאין איש שם על לב בדברים שהם כבשונו של עולם. וגם השם "ישעיהו" לא נמצא שנקרא שר הפנים [ועי' תוס' יבמות (דף טז ע"א) ד"ה פסוק זה שר העולם אמרו ותוס' חולין (דף ס ע"א) במה שתירצו שי"ל שמט"ט לא נקרא שר העולם והביאו מפסיקתא מח' שמות של מט"ט ועי' בבעלי התוס' על התורה פ' בראשית ד"ה ותוצא הארץ ג"כ קו' זו ותירצו וי"מ

דתרי שר העולם הוי אבל שם זה הנזכר לא נקרא בשום מקום ולא נזכר שם זה בשום מלאך]. וגם לא נמצא בכהאריז"ל אלו השמות שהמה בכלל זה שמעלה התקיעה או אם אלו שייכים להתקיעות כלל, ואדרבא האריז"ל כתב בפירוש בשעה"כ ופרע"ח מלאכים אחרים בשמותם הממונים על התקיעה ומעלים אותה כמו שפרטן ביה"ר לתוקע שסידר האריז"ל בכבודו ובעצמו ונדפס גם בסידורי האריז"ל, ומאלו המלאכים שנמצאו ביה"ר האלו לא הזכיר שמץ מנהו גם לא מקצת מהם ואיך נעשה ונאמר נגד האריז"ל בדברים שהם בסוד ה' לקצץ בנטיעות ח"ו כיון שהחשש תערובות כנ"ל בפרט בעת תקיעת שופר שצריכין לערבב השטן עי"ז, וכיון שעכ"פ הטעות ברור ממה שנשתנה נוסחן והשמות מכפי מה שנמצאו בסידור של"ה מד' הישן ששם מקורן כנזכר ע"כ בודאי שומר נפשו ירחק מהם לגמרי. ויפה עשה הרב התניא ז"ל בסידורו שהשמיטן לגמרי רק הדפיסו שם היה"ר שאחר התקיעות שיעלו אלו המלאכים היוצאים מן השופר ומן התשר"ת ומן התש"ת וכו' היינו בסתם המלאכים ולא בפרטן כלל האחרון, וכן אנו נוהגים לומר רק זה האחרון(מלבד היה"ר שלפני התקיעות שהתקין רבינו האריז"ל בכוונת השמות בפרטן). וכן הקדוש מוהר"ר אשר ז"ל בסידור האריז"ל השמיטן לגמרי וכן בסידור האריז"ל הישן דפוס זאלקווא לא נמצאו כלל וכהנ' שהשמיטן ודי בזה. וה' יצילנו מכל מכשול, אבל מדינא לענין הפסק אין איסור כנזכר, ע"כ שפיר מותר להתוודות בלחש בין שפתיו כדהאריז"ל כנז'. וה' יקבל תקיעתנו ותפלותינו לרצון ויזכה לשמוע קול שופר גדול ב"ב ברחמים.

*

ואיתא בקונטרס שירי מנחה על סימן עה [דף פה ע"ד]: במ"ש בד"ה אמנם בענין נוסח היה"ר שבין התקיעות וכו' בסידור השל"ה דפוס אמשטרדם נמצא ישעיהו אבל לא וכו' הנה כל הענין לא מלבי כתבתי הדברים רק כאשר הזכרתי ששמעתיים בשם צדיקים ורב גדול וצדיק זצללה"ה שהראה זה ועורר על ככה. וגם בשורש מוצא הדברים ראיתי במחזור ישן (דפוס ווינעציאה שנת תע"ב) עם פי' הדרת קדש שמביא אלו היה"ר שבין התקיעות וכתב שם הגי' ישעיה"ו והכונה שעלה קר"ק וכמספר ישעיהו וכו' שם במחזור הנז' שמובא זה בכת"י ישן וכ"כ הכונה הזאת בסדור של"ה ד' אמשטרדם ושם כ' בדיוק

ישעיהו שר הפנים והוא בדיוק כן דמצאתי עתה בס' החשק ע' שמות מט"ט (אות סד) כ' ישעיהו שמו של מט"ט שר הפנים. ובאמת מצינו בתיזה"ק דמט"ט שר הפנים מוליך קול השופר למעלה ושייך לכאורה בזה בתקיעת שופר. עכ"ז בסידורים שלפנינו שנדפס ישוע ושר הפנים מט"ט (בוא"ו המחלקת) שחשבום לשנים וגם שנדפס בטעות "ישוע" והוא מכשול ר"ל כמבואר בפנים, וגם במחזור שכ' בדיוק כנז' כתב שמצאו בכת"י, ובאמת אין אותנו יודע מבטן מי יצא הנוראות האלו* ואם מתאימות ביחד אז לכונת תק"ש לשם ההוא דייקא מתוך הע' שמות שנקרא מט"ט. וכיון שהאריז"ל לא קיימו ולא הזכירו, אדרבא נראה להיפך (כנז' בפנים), ע"כ בודאי שוא"ת עדיף ויש למנוע מלאמרם ומלכוונם. וכן הועד לפני ממגידי אמת ת"ח בשם הרב הגאון מ' נטע וואלף ז"ל רבדק"ק פ"ב שהגיד בשם הגאון האמיתי בעל הח"ס זצ"ל שיש למנוע מלאמר היה"ר שבין התקיעות הנז' מפני שיש בהם תערובות שמות שהכניסו בהם שלא כהוגן עכ"ד הח"ס זצ"ל. עכלה"ט של בעל המנחת אלעזר זצ"ל זיע"א.

הלכה למעשה

בעל "לבושי שרד" כתב (לעיל עמ' י"ד): למחוק תיבות "וישוע שר הפנים ושר" וצ"ל "ומט"ט שר הפנים". ודעת ה"מנחת אלעזר" שלא לאמרם ולא לכוונם כלל ושוא"ת עדיף.

---

* להבהרת הענין מובא כאן מש"כ על "ישעיה" בס' החשק (אות סד) וז"ל:
 „ישעיה בגי' נשמ"ה. כי בלילה שמוליכין לישן אנו מפקידים ביד הקב"ה נשמותינו ומתקבצים כל מלאכי מרום לפני מי שאמר והיה העולם. ואומרים רבש"ע מה אנוש כי תזכרנו. וגם מדוע אתה מוריד הנשמה בגוף טמא. והוא משיב להם וכי הפקדון שנפקד בידי אין לי להחזיר. ומצוה מיד לשר הפנים להחזירם. ולכן אנו אומרים בשחרית אמת ויציב, ובערבית אמת ואמונה... ובגי' שלטון, כי אין שלטון למעלה ברקיע זולת הבורא ית'. ובגי' שופ"ט, לפי שהוא שופט כל צבא מלאכי מרום. ובגי' כשלמ"ה, לפי כשהוא כותב זכיותיהן של ישראל נותנין לו רשות לישוב והוא מתעטף בטליתו ובציצית. ובגי' השמי"ם, כי הוא שר על כל השרים אשר ברקיע השמים. ובגי' מ"י מש"ה, כלומר מי הגיד למשה כשהיה ברקיע מתי יום ומתי לילה, עד שאמר לו שר הפנים הסתכל כשגלגל חמה משתחוה להקב"ה כלפי מזרח אז הוא יום, וכלפי מערב אז הוא לילה". עכ"ל.

